

המוקד לפליטים ולמהגרים ע"ר

דו"ח שנתי 2013

2013

דו"ח שנתי

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים"

שמות כ"ב, בסוק כ'

חברים וחברות יקרים,

שנת 2013 התאפיינה אצלנו בעליות ומורדות. המחצית הראשונה של השנה התמקדה במאבק בתיקון השלישי לחוק למניעת הסתננות. נאלצנו להתמודד ולהתאים את פעילותנו למצב נורמטיבי חדש לגמרי. למרות זאת הצלחנו לקבוע מספק תקדימים שסייעו לנו לשחרר ממעצר את הקבוצות הפגיעות ביותר מקרב מבקשי המקלט הכלואים - ילדים וקרבנות עינויים.

לרגע אחד בחודש ספטמבר 2013 נראה היה כי יש תמורה לעמלנו. תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות בוטל על ידי בית המשפט הגבוה לצדק. היה זה רגע של תקווה לכולנו. אולם, תקוותנו לשינוי במדיניות הממשלה בעקבות פסק הדין נגוזה זמן קצר לאחר מכן עם חקיקתו של תיקון מס' 4 לחוק למניעת הסתננות, תיקון גרוע מקודמו. כתוצאה מכך אלפי מבקשי מקלט כלואים לתקופה בלתי מוגבלת במה שהממשלה מכנה "מתקן שהיה פתוח".

בעקבות תהליכים אלה הפכה סוגיית מבקשי המקלט בישראל לנושא מרכזי בשיח הציבורי. לא פעם, שיח קשה ותוקפני כלפי קהילות המהגרים בישראל וכלפי ארגוני זכויות האדם הפועלים בתחום. עם זאת, למרות המדיניות הממשלתית הנוקשה, היינו עדים בחודשים האחרונים גם לתמיכה בקהילות ובמוקד מצד אזרחים, תורמים, מקבלי החלטות ומתנדבים.

בשנתיים האחרונות גדל המוקד באופן משמעותי. אנו מעסיקים כעת יותר מ-15 אנשי צוות ובכללם שלושה עורכי דין. בחודש נובמבר 2013 החלפנו את שם העמותה (בעבר "מוקד סיוע לעובדים זרים") לשם חדש - "המוקד לפליטים ולמהגרים". אנו מאמינים כי שינוי זה משקף באופן מיטבי את העשייה שלנו. יחד עם שינוי השם עברנו הליך מיתוג ובמסגרתו יש לנו לוגו חדש ואתר אינטרנט חדש. אני מזמינה אתכם לבקר באתר, הכולל מידע רב, עדכונים שוטפים ובלוג, בכתובת: www.hotline.org.il.

אני מודה לכם על תמיכתכם ועל השותפות לדרך.

עו"ד רעות מיכאלי

רעות מיכאלי

מנכ"לית

לצפייה בדו"ח הפיננסי של 2013, ניתן להיכנס ל- www.hotline.org.il

* תודה לאקטיביסטילס, תומר אפלבאום וסטיבן ווינסטון של הצילומים בחוברת.

עורכי הדין של המוקד לפליטים ומהגרים, עם לקוח המוקד ומנכ"ל המרכז לקידום פליטים אפריקאיים, מוטסים עלי, בדיון בבית המשפט המחוזי לפני שנשלח למתקן שהיה "חולות" מאי 2014.

התפתחויות בשנת 2013

בטל. בית המשפט הורה למדינה לבחון את שחרורם של כל הכלואים מכוח החוק בתוך שלושה חודשים, בהתאם להוראות חוק הכניסה לישראל.

מתוך בג"ץ 7146/12 אדם נ' הכנסת (פורסם בנבו), סעיף 110 לפסק דינה של כבוד השופטת ארבל:

”כליאת המסתננים ושליילת חירותם לתקופה ארוכה הינה פגיעה אנושה ולא מידתית בזכויותיהם, בגופם ובנפשם. הפגיעה בזכותם לחירות של המסתננים שניתן להחזיקם במשמורת עד שלוש שנים הינה פגיעה קשה ביותר בעלת עוצמה גבוהה ורבה. עמדתו בתחילת הדברים על חשיבותה ובסיסיותה של הזכות לחירות פיזית במדינה דמוקרטית, ועל הפגיעה הקשה שמסבה שליילת חירותו של אדם לו ולמשפחתו. עמדתו על כך שהפגיעה היא נרחבת וקשה. לשליילת החירות עשויה להיות השפעה על בריאותו הפיזית והנפשית של הפרט. בנוסף היא משפיעה על כל תחומי חייו. היא משפיעה על חיי המשפחה שהוא יוכל לנהל, על חיי חברה ופנאי, על יכולתו לעבוד ולעסוק במשלח יד שהוא חפץ. שליילת החירות של הפרט משפיעה אף על זכות הקניין שלו, על זכותו לפרטיות, על זכותו לעשות בחירות שונות ומגוונות בכל רגע ורגע מחייו. להשלכות אלו נלווית אף הפגיעה הקשה בכבודו של המסתנן כאדם. הפרט שנשללת ממנו חירותו נפגע אף בכבודו כאדם. הפגיעה הנרחבת באוטונומיה שלו, ומסירת רוב ההחלטות בשגרת יומו, שלא מרצון, ליד רשויות המדינה והכלא, גורמת לפגיעה מהקשות ביותר בכבוד האדם. זאת לצד הפגיעות בכבוד האדם הנובעות מהיעדר פרטיות, מהיעדר יכולת לנהל חיי משפחה וחברה ועוד. שליילת החירות יוצרת השפעה לפרט ופוגעת בשמו הטוב. הפגיעה בכבוד האדם מתעצמת בחוק למניעת הסתננות מאחר שהכליאה אינה נוגעת למאפייניו או התנהגותו הספציפית של כל מסתנן ומסתנן”.

בפועל, בחנה רשות האוכלוסין וההגירה את את עניינם של כ-1,500 כלואים בקצב איטי, על מנת לאפשר למדינה לגבש חוק חדש. כמחצית מן הכלואים (ובכללן כל הנשים) שוחררו.

ב-10 בדצמבר 2013, ימים ספורים לפני חלוף שלושת החודשים שקצב בית המשפט, חוקקה הכנסת את תיקון מס' 4 לחוק למניעת הסתננות. כלואים שלא שוחררו הועברו מכוח החוק החדש למעצר במתקן "חולות" (להלן).

בהתאם לחוק החדש צפוי כל אדם הנכנס לישראל שלא דרך מעבר גבול מוסדר למעצר של שנה. בנוסף כולל החוק החדש מספר הוראות שהופכות אותו לקשה ומחמיר יותר מן החוק שבטל. כעת, שחרור ממעצר אין משמעו שחרור לחופש, לקהילה. במקום זאת, מבקשי מקלט נעצרים במתקן שהמדינה מכנה "מתקן שהיה פתוח" לתקופה בלתי מוגבלת. מתקן "חולות" נמצא כחצי קילומטר ממתקן הכליאה "סהרונים". "חולות" נבנה בשנת 2012 וניתן לכלוא בו 3,300 איש. המתקן החדש נפתח ביום 12.12.2013 כאשר 480 העצורים הראשונים הועברו אליו מסהרונים, לאחר שהיו עצורים שם מעל שנה. למרות ההגדרה של "חולות" כמתקן פתוח חופש התנועה שם העצורים מוגבל. עליהם להתייצב במתקן שלוש פעמים ביום בזמנים קבועים ועליהם לשהות במתקן במהלך הלילה. בנוסף, הרי שהמיקום המרוחק אינו מאפשר להתרחק מהמקום לפרק זמן ממושך. מאחר ו"חולות" אינו מוגדר כמתקן כליאה לא קיימת ביקורת שיפוטית על המעצר והדרך היחידה להשתחרר היא הגשת עתירה לבית המשפט. בעיות נוספות במתקן נוגעות לאיכות המזון, לשירותי הבריאות, לחינוך ולהכנסת חפצים אישיים ומזון מבחוץ. אך חמורה מכל היא תחושת היאוש והעדר התקווה של הכלואים (בשלב זה גברים בלבד). אם לא יסכימו לעזוב את ישראל מרצון הם צפויים להישאר ב"חולות" לתקופה בלתי מוגבלת. במכתב לרשויות מחודש דצמבר האחרון מתאר אחד ממבקשי המקלט הכלואים ב"חולות" את "יאושו מהמצב: "חולות זה אותו הדבר כמו סהרונים. רק השם אחר. אבל אם תסתכלו על חולות תראו שמדובר בכלל - אנחנו צריכים לחתום שלוש פעמים ביום. בחולות אמרו לנו שאם אנחנו רוצים לצאת אנחנו צריכים אישור, אבל אם אתה מבקש לא נותנים לך לצאת. אין לנו כאן חיים חופשיים”.

מבקשי מקלט בישראל

על פי נתוני רשות האוכלוסין וההגירה חיים בישראל נכון לשנת 2013 כ-53,000 מבקשי מקלט¹. מרביתם מאריתראה (68%) וסודן (24%). בשנת 2013 פחת מספר הנכנסים לישראל דרך גבול ישראל - מצרים, ועמד על המספר הנמוך ביותר עליו דיווחה רשות האוכלוסין וההגירה מאז החלה לדווח על מספר הנכנסים בשנת 2006: רק 43 מבקשי מקלט נכנסו לישראל דרך הגבול בשנה זו.

כניסה שלא דרך מעבר גבול מוסדר היא הדרך היחידה העומדת בפני ניצולי רדיפה, עיניים ומלחמה הבורחים מארצותיהם. דרך זו הפכה עם הקמת הגדר על הגבול בין ישראל ומצרים לבלתי אפשרית, בייחוד נוכח מדיניות ההחזרות החמות למצרים. במהלך השנה קיבל המוקד לפליטים ולמהגרים עדויות של חיילים אשר שירותו על גבול ישראל - מצרים ודיווחו כי קיבלו פקודה לעכב מבקשי מקלט שהגיעו לגבול עד להגעתם של כוחות צבא מצריים לעצור אותם.

הירידה המשמעותית במספר הנכנסים לא גרמה לממשלה לשנות את מדיניותה ולגבש מדיניות מסודרת להסדרת מעמדם וזכויותיהם של מבקשי המקלט החיים בישראל. במקום זאת, הגבירה הממשלה את המאמצים לעודד מבקשי מקלט לעזוב את ישראל "מרצון".

הידעת?

ממשלת אריתראה היא אחד המשטרים הנוקשים בעולם. על פי דו"ח זכויות האדם של מחלקת המדינה האמריקאית לשנת 2012 קיימות באריתראה "מגבלות חמורות על זכויות האזרח [...] פגיעות אחרות כוללות הריגה, עינויים [...] מעצר שרירותי; [...] ומגבלות על חופש התנועה". מרבית מבקשי המקלט בישראל הגיעו מאריתראה.

החוק למניעת הסתננות

מאז חודש יוני 2012, כל מבקשי המקלט שנכנסו לישראל שלא דרך מעבר גבול מוסדר הוחזקו במעצר מכוח תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות. אם הוגדרו כאזרחי מדינת אויב (סודן למשל) ניתן היה להאריך את מעצרו לתקופה בלתי מוגבלת. בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים רשאי היה לשחרר אדם ממעצר בהתקיים "טעמים הומניטאריים מיוחדים" או אם הוגשה בקשה מקלט שלא טופלה במסגרת לוח הזמנים שנקבע בחוק. בעוד שבעבר שוחררו ממעצר מבקשי מקלט שלא ניתן היה לגרשם מישראל בתוך פרקי זמן קצרים יחסית לאחר הגיעם לישראל, הרי שכעת נעצרו ילדים, גברים ונשים תחת החוק ללא תקווה לשחרורם. שחרורן של קבוצות פגיעות במיוחד כמו ילדים וקרבנות עיניים התאפשר רק לאחר פניה של המוקד לערכאות (ראו להלן בפרק הישגים). במקביל, עתר המוקד יחד עם ארגונים עמיתים לבג"ץ בדרישה לבטל את התיקון לחוק למניעת הסתננות.

ב-16 בספטמבר 2013 קבע בג"ץ כי תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות הוא בלתי חוקתי ולכן -

¹ רשות האוכלוסין מכנה את מבקשי המקלט הנכנסים לישראל דרך הגבול עם מצרים "מסתננים": <http://www.piba.gov.il/PublicationAndTender/ForeignWorkersStat/Documents/563343n80.pdf>

חזרה מרצון

במהלך שנת 2013 השקיעה המדינה מאמצים רבים בלשכנע מבקשי מקלט לחזור לארצות מוצאם. לחץ כבד הופעל על כלואים בסהרונים ובחולות לעזוב את ישראל, כשנעשה שימוש בעובדה כי הם צפויים לכליאה ממושכת. ללחץ נוסף תמריץ כספי שמטרתו לעודד את הכלואים לחזור.

במהלך 2013 הודיעה המדינה מספר פעמים כי הגיעה להסכמים עם מדינות שלישיות שהסכימו לקבל את מבקשי המקלט השוהים בישראל, שאינם יכולים לחזור לארץ מוצאם. המדינה סירבה לחשוף באילו מדינות מדובר וכן מהם התנאים להחזרה. אחת השמועות העלתה את אוגנדה כמדינה שלישית כזו. עם זאת, גורמים רשמיים באוגנדה הכחישו הסכם כזה וטענו כי יהיה בכך משום הפרה של אמנת הפליטים מצדה של אוגנדה.

למרות זאת, בחודש מרס 2013 נשלח מבקש מקלט אריתראי לאוגנדה, כפי הנראה דרך מצרים. ככל הידוע לנו סירבו שלטונות אוגנדה לאפשר את כניסתו לשם והוא הוחזר למצרים – משם עמד להיות מגורש לאריתראה. לאחר שיחת טלפון שקיימו עמו נציגי המוקד בעת ששהה בקהיר אבד הקשר עמו ומאז לא שמע ממנו איש.

גירוש זה, הלכה למעשה, זכה לכיסוי תקשורתי נרחב בעקבותיו הודיע היועץ המשפטי לממשלה שאין להחזיר אזרחי אריתראה מישראל עד להודעה חדשה. יחד עם זאת, על פי דיווחים בתקשורת, בשבועות הבאים הוטסו אזרחים אריתראים מישראל.

בחודש יולי 2013 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי ניתן לבצע "חזרות מרצון" של אזרחי אריתראה וקבע נוהל להבטחת כנות רצונם לחזור. למרבה הצער נוהל זה אינו עומד בסטנדרטים בינלאומיים ובכלל זאת הנחיות נציבות האום לפליטים בדבר חזרה מרצון².

בהתבסס על הנחיה זו של היועץ המשפטי לממשלה המשיכה רשות האוכלוסין וההגירה בחודשים הבאים ללחוץ על מבקשי מקלט מאריתראה ומסודן לעזוב את ישראל. כלואים בסהרונים דיווחו על שיחות בהן נמסר להם כי ישראל אינה מכירה בפליטים, וכי אזרחי סודן ישארו כלואים לתקופה בלתי מוגבלת. לחץ אינטנסיבי זה הביא לשביתת רעב של הכלואים שלא הביאה לשינוי המיוחל.

בחודש יולי יצאו את ישראל לאריתראה 14 מבקשי מקלט. מאז, מספר העוזבים נמצא בעליה. סך הכל עזבו את ישראל במהלך שנת 2013 2,612 מבקשי מקלט מאפריקה במסגרת הליכי "חזרה מרצון" 65% מהם מסודן ו- 10% מאריתראה.

הליכי מקלט בישראל

במשך שנים לא אפשרה רשות האוכלוסין וההגירה למבקשי מקלט מאריתראה ומסודן להגיש בקשת מקלט בישראל. במקום זאת הוענקה להם הגנה קבוצתית המונעת את גירושם, אך אינה מעניקה להם זכויות אחרות כלשהן ובכלל זה הזכות לעבוד. רק בתחילת שנת 2013 החלה המדינה לקבל בקשות מקלט של מבקשי מקלט מאריתראה ומסודן, בעיקר ככלא (הגם שניתן כיום להגיש בקשות מקלט עבור מבקשי מקלט אלה גם מחוץ לכלא, הודעה רשמית על כך המשנה את המדיניות הנהוגה עד אז לא פורסמה מעולם). בין ספטמבר 2012 לספטמבר 2013 סייע המוקד ל- 320 כלואים למלא בקשות מקלט. מספר מועט של בקשות נבחנו ומספר קטן יותר הוכרע עד כה.

הידעת?

במסגרת ההליכים המשפטיים בבית המשפט העליון נגד תוקפו של תיקון מס' 4 לחוק למניעת הסתננות הודיעה המדינה בחודש מרץ 2014 כי רק 30% מתוך 1,468 בקשות מקלט שהוגשו על ידי מבקשי מקלט אריתראים נבדקו וכי רק 2 הוכרו. מתוך 1,373 בקשות מקלט של מבקשי מקלט מסודן רק 9 נבחנו וכולן נדחו.

הישגים עיקריים

כל הילדים האריתראים שוחררו ממעצר

במטרה לשחרר ממעצר קבוצות פגיעות במיוחד שנכלאו תחת הוראות תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות שם לו המוקד למטרה לשחרר ממעצר אם אריתראית שנכלאה בסהרונים יחד עם שני ילדיה למשך 10 חודשים. בית המשפט קיבל את העתירה וקבע כי העובדה כי העצורים הם ילדים היא טעם הומניטרי מיוחד המצריך את שחרורם ומתחייב מטובת הילד. זאת בהתחשב בכך כי מדובר במעצרם של ילדים שלא ניתן לגרשם. הליך תקדימי זה אפשר את שחרורם של כל ילדי מבקשי המקלט שהוחזקו במעצר תחת תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות ושלא ניתן היה לגרשם.

שחרור מבקשי מקלט ממעצר

תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות קבע נסיבות מוגבלות במיוחד בהן יכול היה אדם להשתחרר ממעצר. בהתאם לעילות הקבועות בחוק אדם שהגיש בקשת מקלט ושבקשתו לא הוכרעה בתום 9 חודשים ישוחרר. במציאות, לקוחות רבים של המוקד הגישו בקשות מקלט, אך נתקלו בקשיים בהגשת הבקשה (דוגמת העדר טפסים מתאימים וכיו"ב) ולכן טענה רשות האוכלוסין וההגירה כי בקשת המקלט שלהם הוגשה במועד מאוחר יותר. למועד הגשת הבקשה השלכה ישירה על המועד בו ניתן לדרוש את שחרורם. בחודש מאי 2013 קבע בית המשפט כי יש לשחרר אדם שהגיש בקשת מקלט ובקשתו טרם הוכרעה. על סמך פסיקה זו ופסיקה דומה שהתקבלה בהמשך שוחררו מהכלא 16 לקוחות נוספים שלנו.

קרבת עיניים ישוחררו ממעצר מטעמים הומניטאריים

במסגרת המאבק לשחרר קרבות עיניים מהכלא ייצגנו קרבן עיניים, ניצול מחנות העיניים בסיני. בית המשפט המחוזי פסק כי עיניים בסיני אינם "טעמים הומניטאריים מיוחדים" משום שרבים הם המעונים ואין מדובר בנסיבות חריגות. השופט פסק גם כי קביעה כי עיניים הם טעם הומניטארי מיוחד תעודר כלואים לפגוע בעצמם כדי לזייף תיעוד לעיניים, במטרה להשתחרר מכלאם.

המוקד ערער על פסיקה זו לבית המשפט העליון אשר הפך את פסק הדין של בית המשפט המחוזי. בפסק דינו מחודש אפריל 2013 קבע בית המשפט כי עיניים יכולים בהחלט להגיע לכדי טעמים הומניטאריים מיוחדים המצדיקים שחרורם של אדם ממעצר בשל מצבו הפיסי ו/או הנפשי של המעונה. הלקוח אותו ייצגנו בהליכים אלה שוחרר בהמשך ממעצר בסהרונים.

פסיקה חשובה זו סייעה לנו בהמשך לדרוש את שחרורם של 46 קרבות עיניים נוספים, מהם שוחררו 37 (חלקם רק לאחר ביטול החוק).

מהגרי עבודה

על פי מידע שפרסמה רשות האוכלוסין וההגירה חיו בישראל בסוף שנת 2013 71,352 מהגרי עבודה¹, שהוזמנו לעבודה בישראל. בנוסף 15,366 מהגרי עבודה שהו בישראל ללא רשיון. מרביתם איבדו את מעמדם בשל מדיניות נוקשה.

מעצר ילדים

בסוף שנת 2013 לא הוחזקו במעצר בישראל ילדי מבקשי מקלט. זאת בעקבות פסיקה תקדימית של בית המשפט בהליך בו ייצג המוקד – אשר אחריה שוחררו כל ילדי מבקשי המקלט האריתראים מהכלא. התיקון החדש לחוק למניעת הסתננות אמנם מאפשר כליאה של ילדים, נשים ומשפחות אך זו מחייבת אישור של ועדת הפנים של הכנסת.

ילדים אחרים ובעיקר ילדים של מהגרי עבודה ממשיכים להיעצר ולהיות מגורשים מישראל.

במהלך 2013 פנה המוקד בשיתוף עם ארגון ילדים ישראל למשרד הפנים בבקשת חופש מידע בדבר הפעלתו של מתקן הכליאה "יהלום" שבשדה התעופה בן גוריון – מתקן בו מוחזקות משפחות לקראת גירושן לעתים משך שבועות ואף חודשים. במענה לפניה זו נמסרו לנו דוחות ביקורת פנימית של משרד הפנים (המפעיל את מתקן הכליאה) אשר אישרו עדויות קודמות שהגיעו אלינו. כחלק מכך למדנו כי אכן מוחזקים במתקן ילדים לתקופות ממושכות, בניגוד לנהלים, כי הכלואים אינם כוגשים בעובד/ת סוציאלי ועוד.

הידעת?

במחקר שערך המוקד לפליטים ולמהגרים בשיתוף עם ארגונים עמיתים בקרב ילדים שנכלאו ומשפחותיהם נמצא כי 83% מהילדים מעל גיל 12 והוריהם דיווחו על דרגה גבוהה של כוסט-טראומה.

ממצאים אלה הוצגו לחברי כנסת ומקבלי החלטות אחרים. כתוצאה מכך מועסקת היום במתקן "יהלום" עובדת סוציאלית. בנוסף מינה משרד הפנים עורך דין שתפקידו לקיים ביקורת על המצב ביהלום.

במסגרת פרויקט במימון האיחוד האירופי המשותף למוקד, לפרויקט "ילדים ישראלים" ב"אגודה לזכויות האזרח" ול"רופאים לזכויות אדם ישראל" השקנו קמפיין שמטרתו אימוץ חלופות למעצר ילדי מהגרים. הקמפיין כלל סרטון שהופץ אלקטרונית וכן אתר מיוחד ודף פייסבוק שלו למעלה מ-16,000 עוקבים.

הישגים עיקריים

שחרור של נשים שילדיהן במשפחות אומנת

בשני מקרים ייצג המוקד נשים, האחת ממולדובה והאחרת מדרום סודן, אשר ילדיהן הושמו במשפחות אומנה ולמרות זאת עמדו בפני גירוש מישראל, ללא ילדיהן. האם מדרום סודן נכלאה יחד עם שלושה מילדיה בעוד שילדיה האחרים נשארו במשפחות האומנה. בשני המקרים הצליח המוקד באמצעות התערבות משפטית למנוע את הגירוש ואת הפרדת הילדים מאימותיהן.

עובדים תאילנדים במעצר

אחד מלקוחותינו, עובד חקלאות מתאילנד, נעצר לאחר שמעסיקו לא חידש עבורו את האשרה. המעסיק פיטר אותו ותיאם עם רשות האוכלוסין וההגירה כי תבוא לעצור אותו לקראת גירושו. בעקבות התערבות המוקד שוחרר העובד ונמצא לו מעסיק חדש.

שחרור מהגרים ממערב אפריקה

המוקד ייצג מהגרים ממערב אפריקה ובעיקר גינאה, שהוחזקו במעצר תקופות ארוכות. המדינה טענה כי היא פועלת לגרשם, זאת על אף שגירוש למדינות אלה הוא מורכב בעיקר בשל העדרם של יחסים דיפלומטיים עם חלק מן המדינות. המוקד דרש את שחרורם של הכלואים בטענה כי הם משתפים פעולה עם הגירוש וכי בנסיבות אלה לא קיימת הצדקה לכך שימתינו לגירוש במעצר. בחודש דצמבר שוחררו 21 מהגרים, חלקם היו כלואים משך למעלה משנתיים. רבים אחרים שוחררו בחודשים הבאים.

כתב אישום כנגד פקח יחידת האכיפה בשל סחיתת מהגרים

בחודש פברואר 2013 פנו אל משרדנו שני מהגרי עבודה ודיווחו על פקח יחידת האכיפה אשר גבה אלפי דולרים בתמורה למתן אשרות לקרובי משפחתן מהודו. כאשר דרשו הנשים את הכסף חזרה איים עליהן הפקח שיאבדו את אשרות העבודה שלהן.

המוקד העביר את המידע למשטרה שפתחה בחקירה. בעקבות זאת הפקח ומי ששיתפו איתו פעולה הועמדו לדין באשמת סחיטה, הונאה והפרת אמון, קבל שוחד ואיומים.

אנו רואים בהליכים אלה צעד חשוב במלחמה בשחיתות ובאלימות כנגד מהגרים בישראל.

סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות

מאז 2013 פחת מספר הנכנסים לישראל, ופחת גם מספר קרבנות העינויים מסיני המגיעים ארצה. עם זאת, על פי דיווחים העינויים במחנות ממשיכים ואף מתפשטים מסיני ללוב.

בישראל כ-200 קרבנות הוכרו כקרבנות סחר בבני אדם והנהנים מהגנה ומשיקום. אחרים נותרים בקהילה ללא זכויות וחלקם אף כלואים בחולות מאחר והחוק אינו כולל סעיף המחריג מעצר של קרבנות.

הישגים בתחום הסחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות

- 6 לקוחות קיבלו מעמד זמני בישראל
- לקוחה אחת יושבה מחדש בנורבגיה
- 4 לקוחות שוחררו ממעצר
- לקוחה אחת הועברה למקלט לקרבנות סחר בבני אדם
- לקוחה אחת שבה למולדתה לאחר שהשלימה הליך שיקום
- 4 לקוחות הוכרו כקרבנות סחר בבני אדם וזכו לסיוע משפטי ממשדד המשפטים.

נתונים על עבודתנו

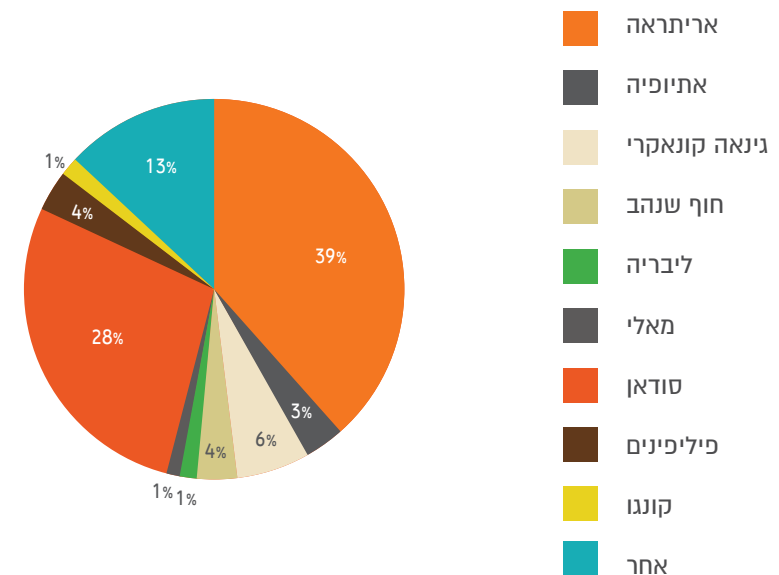
סיוע ברטני

הקו חם של המוקד מאויש על ידי שני אנשי צוות, 4 מתנדבי שירות לאומי, שני מתורגמנים ומתנדבים. הקו החם פועל 5 ימים בשבוע ומספק יעוץ, מידע וסיוע פארא - משפטי בדרך של קבלת קהל או באמצעות הטלפון. קבלת קהל מתקיימת 22 שעות בשבוע. תשומת לב מיוחדת ניתנת לשחרור ממעצר, ובמיוחד לשחרורן של אוכלוסיות פגיעות דוגמת אמהות, ילדים וקרבתות עיוניים. כמו כן אנו מסייעים ללקוחותינו להאריך את אשרותיהם, ומלווים אותם בהליכי מקלט ובשאלות הנוגעות לזכויות אחרות שלהם. בנוסף אנו מטפלים בתלונות שעניינן התנהלות הרשויות.

מידע על הפונים אלינו

במהלך שנת 2013 העניק הקו החם סיוע ל-370 מהגרי עבודה ול-1,733 מבקשי מקלט ופליטים. 20% מהפונים אלינו בשנה זו היו נשים.

הפונים ב-2013 הגיעו מ-60 מדינות שונות. הקבוצה הגדולה ביותר היא מאריתראה (39%). ביצענו 2,062 פעולות שונות למען לקוחותינו, לרבות פניות למשרד הפנים, לשירות בתי הסוהר, בית הדין לביקורת משמורת ולרשויות נוספות.

ביקורים במתקני כליאה

המוקד הוא ארגון זכויות האדם היחיד בישראל בעל גישה למתקני הכליאה למהגרים. המשמעות היא שאנשי הצוות ומתנדבי המוקד מהווים פעמים רבות קשר משמעותי של הכלואים לעולם שבחוץ. אנו אלה שמספקים להם מידע אודות המצב המשפטי, זכויותיהם והאפשרויות העומדות בפניהם. היות ומרבית הכלואים אינם יכולים להרשות לעצמם ייצוג על ידי עורכי דין פרטיים, הם תלויים במידע שמספק להם המוקד.

במהלך שנת 2013 ביקרו אנשי המוקד במתקני הכליאה השונים למהגרים 163 פעמים, בהן קיימו 1,600 מפגשי ייעוץ. למעלה מ-90% מלקוחותינו הכלואים היו מבקשי מקלט.

מתקן כליאה	ביקורים 2012	ביקורים 2013
גבעון	126	25
סהרונים	62	101
קציעות	20	28
אשל	8	2
האלה	6	2
דקל	1	2
מתן	2	-
חולות	-	3
סך הכל	225	163

מספר הביקורים פחת בשנת 2013. זאת מאחר ומרבית הכלואים בשנת 2013 היו כלואים תחת תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות, אשר הגביל את יכולתנו לסייע להם. בנוסף, מספר מבקשי המקלט שהגיעו לישראל בשנה זו פחת באופן משמעותי. כתוצאה מכך פחת מספר האנשים שהודקו למידע.

סיוע לקרבנות סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות

המוקד מסייע לקרבנות של סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות ובכללם קרבנות של מחנות העינויים בסיני, תוך התאמת הטיפול לצרכיהם האישיים. הסיוע המוענק כולל שחרור ממעצר, סיוע בהעברה למקלט, הפניה לסוכנויות סיוע מתאימות, הכרה כקרבנות סחר (המאפשר לקרבנות לקבל סיוע משפטי דרך משרד המשפטים) והענקת מעמד.

בשנת 2013 העניק המוקד סיוע ל-44 קרבנות סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות. 23 מהם אותרו במהלך שנה זו ו-21 נוספים הם קרבנות שאותרו בעבר והטיפול בהם המשיך.

פירוט הסיוע שהוענק בעמוד הבא:

הרצאות וסיורים

המוקד מציע הרצאות וסיורים לקבוצות שונות במטרה להעלות את המודעות הציבורית לקשיים עמם מתמודדים מהגרים ומבקשי מקלט בישראל. בסך הכל השתתפו בסיורים והרצאות של המוקד למעלה מ-900 משתתפים.

המוסד	מספר משתתפים	הרצאות	סיורים
מוסדות אקדמיים	224	2	11
קבוצות מחו"ל	448	12	13
מוסדות דת	50	2	1
רשויות וגופים ממשלתיים	123	2	2
צה"ל	15	1	-
אחר	119	4	4
סך הכל	979	23	31

פרסומים

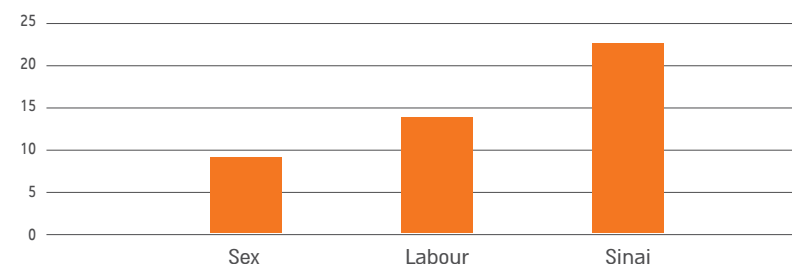
אוגוסט 2013: "רחוק מהעין": כליאת מהגרים ומבקשי מקלט בבתי כלא פליליים בישראל.

נובמבר 2013: "הדרך היחידה החוצה היא הביתה": חיי מבקשי המקלט הכלואים תחת החוק למניעת הסתננות, ינואר-נובמבר 2013.

דצמבר 2013: דו"ח מחקר: מיפוי תנאי המעצר והכליאה של ילדי מהגרי עבודה ופליטים בישראל.

דצמבר 2013: ערכת סיוע לעורכי דין לצורך ייצוג בהליכי מקלט בישראל.

שירות שהוענק	*מספר האנשים שקיבלו את השירות
העברה למקלט	1
ייצוג בבית הדין לביקורת משמורת	1
ייצוג בבית המשפט	13
מידע כללי וטיפול הומניטרי	16
מעמד	13
הכרה כקרובן סחר	14
חזרה מרצון למדינת המוצא	1

פעילות משפטית

במהלך 2013 ניהל המוקד 129 הליכים משפטיים. 20 תיקים נוספים נוהלו בשמנו על ידי עורכי דין חיצוניים. בשלושה הליכים בבית המשפט המחוזי ייצגנו יחד 122 מבקשי מקלט שהיו כלואים יחד.

פליטים	מהגרי עבודה	סחר בבני אדם
32	17	20
17	5	12
10		3
10	1	2
סך הכל	23	37